

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Nervi Sine Mole: h. e. Controversiarvm Roberti Bellarmini
S. Rom. Ecclesiae Cardinalis Eminentissimi Compendium,
à cavillis & imposturis Guilielmi Amesij ... Vindicatum**

Erbermann, Veit

Herbipoli, 1661

Cap. II. De causa peccati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9498

damnati ex peccato personali, non solum debentur
aliae poenae determinatae, sed etiam debetur indeter-
minatae hae poena, ut careant omni spe, & non pos-
sint expectare unquam statum mitiorem. Quare
si à principio merentur aliquod supplicium, utique
merentur, ut illud quaecunque sit in æternum per-
maneant. Quod si denique DEVS vellet non con-
donare, sed omnino exigere poenam peccati venia-
lis ab eo, qui culpam ipsam venialem per actum di-
lectionis purgasset; temporalem tantum non au-
tem sempiternam exigere posset. Amesius, ut sy-
cophantandi occasionem arriperet, truncavit hoc
Bell. dictum, omittendo hæc verba, [sed omnino exi-
gere poenam ab eo, qui culpam venialem per actum dilectio-
nis purgasset.] ut securius posset calumniari & dice-
re: Pontificii igitur viam tandem invenerunt, qua peccati
reatus tolli possit sine ulla gratia DEI condonante; quæ insa-
nia an alia aliqua maiore fruantur, merito potest dubitari.

CAPVT SECVNDVM.

De causa Peccati.

§. 1.

Status Questionis exponitur.

Si sub his verbis controversia proponatur, *An*
DEVS sit author malorum? vel, *An peccare possit?*
vel, *An sit causa cur nos peccemus?* nulla quaestio erit,
siquidem illa omnia non solum Catholici, sed
etiam Calvinistæ & ipsi quoque Libertini negant.
Frustra igitur laboraremus in probando, DEVM
non esse causam peccati, nisi antè doceremus, eos
re ipsa sentire, quod verbo profiteri non audent. Tria
igitur præstanda erunt. 1. explicandum quid ipsi do-
ceant de causa peccati ex parte DEI. 2. an ex eo quod
ipsi docent sequatur, DEVM esse auctorem peccati? 3. an

fit vera eorum sententia? ac proinde an DEVS sit auctor peccati? Amesius. Calumniandi potius hanc quam disputandi artem proficitur Bellarm. dum controversiam in illa sententia studet collocare, quam ab utraque parte negari fateatur: Controversia nulla est absque contradictione, in qua idem affirmatur & negatur. Resp. verbis ipsius Calvinii in epistola ad Rotomageneses adversus Franciscanum quendam Libertinum: Contestatur (Libertinus, Calvinus) sibi longè aliam essentiam, seque DEVM mali auctorem facere nolle affirmat: sed quid prodest subterfugium in re tam aperta? Sed pergit expostulare Enervator: si Bellarmini inquit, animus tanto impetu ferebatur in eos qui faciunt DEVM auctorem peccati, non opus fuit ut magno labore & circuitu seque larum nostros (Puritanos Luther-Calvinicos) in tales transformaret: habuit Dominicanos, quos lesuita huius criminis accusant: habuit nonnullos Scholasticos, qui verbis disertis hoc dicuntur professi. Sic enim Medina 1. 2. q. 79. a 2. Ocham & Gabriel affirmant, quod DEVS in rigore & proprietate locutionis est causa peccati &c. Negamus hoc sequi ex iis, quae à nostris docentur. Resp. Cur neminem unum è lesuitis producit Enervator, qui Dominicanos huius criminis accusat? Aliud est dicere, [Videtur ex prædeterminatione physica inferri destructio liberi arbitrii, & consequenter peccati origo attribui primæ causæ præmoventi & prædeterminanti.] aliud verò accusari ejus criminis, cujus reum Calvinum evincunt apertissima ejus verba, ut mox videbimus. Verba Ochami & Gabrielis certum est esse ambigua, & si (sicut absque ulla violentia possunt) accipiantur de causa materialis actionis peccaminosæ, seu, ut ipse Medina eos se explicuisse fateatur, quod DEVS est causa actus mali, non absurdissima sunt, ut ait Medina; sed tolerari possunt. Sanè quod DEVS dici possit causa physica ipsius actus mali quoad suam entitatem, cum DEVS concursu suo generali ad totam ejus entitatem physicam concurrat, præter D. Alvarez.

Disp.

Disp. 24. n. 23. & alios Thomistas plerique alii fatentur, ut videre est apud Vasq. & alios, quos refert & sequitur Tannerus q. 9. num. 99.

Sententia Zvvinglii, Calvini, Bezae, de causa peccati ex parte DEI, quinque propositionibus comprehendi potest. Frustra iterum calumniatur hic Bellarminum Amesius, quod, *sicut callidum Sophistam decebat, de communi Pontificiorum sententia nulla verba fecerit sed obiter suam innuerit, à magis recepta plane diversam.* Calumniam hanc esse infra magis patebit. Hic solum dico, Ex canonibus Concilii Tridentini, ac præcipue Sess. VII. can. 4. 5. 6. satis constare de communi sensu Catholicorum adversus Lutheri, Calvini &c. blasphemias. Quod nonnulla aliquatenus eò pertinentia, necdum sint à Concilio œcumenico aut R. Pontifice definita, sed Disputationi Scholasticorum agitata permittantur, nihil Calvini &c. causam juvat. Quod verò additur, *Istas propositiones (quæ sequuntur) eo sensu, quo à nostris (Paritanicis) asseruntur, à Pontificiis multis, adversus Iesuitas defenduntur; splendidum mendacium esse mox patebit.*

I. Propositio. Docent (Calvinus, Zvvinglius, Beza) DEVM non solum permittere, sed etiam velle fieri, quæcunque fiunt ab hominibus peccata. Amesius. Hoc est, DEVM non otiosa, aut merè negativa permissione causa peccati existentiam versari, sed permissione voluntatis, eventum ipsum præfinientis. Hoc est quod Bradwardinus, Doctor profundus ante aliquot sæcula scripsit pro causa DEI contra Pelag. l. 1. c. 33. Respectu cuiuscunque est DEI permissio; est & ejus volitio actualis. Resp. 1. Si per merè negativam permissionem intelligeretur pura omissio libera, facile nos haberet sibi consentientes: at cum non velit tantum actum positivum permittentem, sed etiam *valentem, impetantem, cogentem* &c. (quibus terminis utuntur Calv. Zvvingl. Beza) aut *præfinientem*, quo, velut directâ

Bbbb 5

finis

finis intentione ad actum aut omissionem peccaminosam, procurat omnia media idonea; non potest ulla tergiversatione hoc dogma excusari à blasphema impietate. Resp. 2. Mirum est quòd illi multi Pontificii tandem ad unum Braduwardinum redigantur, cujus tamen verba facilem possent habere explicatum, nisi aliunde constaret, eum Scriptorem satis alias præluisse Calvino, in hoc argumento de Gratia, libero arbitrio, decreto divino absoluto &c. Et quia Amesius hunc suum Compatriotam infra frequenter tanq. auctoritatis eximiae nobis objectat, operæ pretium est, hic semel quid de eo sentiendum sit indicare. E Puritanis Anglis Gabriel Povelus in Præf. 1. de Antichristo, num. 29. è Catalogo testium Verit. Illyrici hoc ei panxit elogium: *Thomas Braduwardinus Anglus Meritonensis Collegii socius, Archiepiscopus Cantuariensis acerrimè pro gratia DEI contra liberum arbitrium, & Pelagianos eius Patronos, nempe Scholasticos Theologos pugnavit; idque nec sine approbatione multorum bonorum (Calvinicorum) nec sine Multorum seductorum (Catholicorum nempe) gravissima offensione, suoque periculo &c. clavit anno Dom. 1340.* Ita Povelus & Illyricus. A Catholicis communiter reprobat, ideòque à nonnullis accommodatum ipsi reperio illud angeli de Ismaële vaticinium Gen. 16. v. 12. *Hic erit ferox homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum.* An, & ubi impressus sit ejus Tract. quem pro *Causa DEI* inscripsit, hætenus apud nullum videre potui, cum alias Gesnerus ejusque Continuatores Simlerus & Frisius id diligenter notent: hic verò tantum ajunt; *extare illud Opus in Bibliotheca Vaticana scriptum anno 1411.* E Catholicis recentioribus Franciscus à S. Clara, Theologus eruditus & FF. Minorum in Anglia Provincialis, in Tr. de DEO, *Natura, Gratia &c.* Londini anno 1635. excuso, etsi sæpius suprà quàm plerique alii

alii Catholici honorificè Thomam hunc alleger, & pag. 7. vocet subtilissimum & gravissimum suum conterraneum, ejusque Tractatum, magnum volumen &c. tamen doctrinæ ejus temerariæ absurditate compulsus, sic de eo pag. 19. inquit: Nullus quidem probo conciliationem Bradwardini, quam passim de causa DEI, præsertim l. 3. c. 1. & postea ponit. Concedit enim libertatem in terminis, re tamen verà negat; asininam dat, humanam aufert, nempe libertatem immunem à coactione & violentatione concedit, à necessitate negat: & sic dum Pelagium enervat, Manichæum suscitatur, & CALVINO VIAM STERNIT. Sed, magne Bradwardine, cum Augustino à te citato dicam &c. - Certissimus enim sum, nec in minimo hesito. V. Testam. & N. Christum, Paulum, Augustinum, Gregorium, ceterosque Doctores Ecclesiam sanctam DEI in tot Synodis, tot Papas & Sanctos, ac tot & tam validas rationes in destructione huius hæresis non errasse, non cæcos fuisse nec cæcos in foveam adduxisse. Hæc tu optimè de hæresi Pelagiana, idem proorsus ego de Calviniana, quam incautus seminasti! Sic Doctor Catholicus Anglicus, de illo, VViclefi, Zwinglii & Calvinii Prodromo censuit! Vnde nihil premit nos ejus prætensa auctoritas.

II. Docent, DEVM non solum velle fieri, sed etiam ab æterno decrevisse, ut fierent quæcunque fiunt ab hominibus peccata, idque non prævisâ determinatione voluntatis humanæ. DEVM enim dicunt non decernere quicquam, quia præscit futurum, sed præscire futura, quia ipse decrevit ut fierent. Amesius. Hoc est, quicquid DEVS in tempore vult, quatenus vult, ab æterno voluit & decrevit; & huius decreti firmitas non pendet propriè ex hominis contingenti & mutabili voluntate, Nunquàmne hoc legit Bell. nisi in Zwinglio & Calvino? Alvarez, inter alios Dp. 22. 7. de hac sententia; DEVS æterno suo decreto, atq; absoluta & efficaci sua voluntate prædeterminavit omnes

omnes actus nostros in particulari, ante eorum prævisionem, & independenter ab omni scientia media liberæ cooperationis futuræ ex hypothesi;] sic testatur: Hæc est Sententia Thomæ, & omnium Thomistarum, Scoti, Vega, & Sanctorum Patrum. Resp. Agere hunc Thomistarum recentiorum principem eo loco de prædeterminatione operum bonorum videtur ex omnibus fere ejus probationibus, colligi. At quia Dp. 24. n. 15. & seqq. apertè docet, peccati actum, secundum omnem suam entitatem positivam, esse efficienter à DEO, ut à causa prima prædeterminante actuali motione voluntatem creatam ad talem actum in quantum actus est, & secundum quod ens est; Resp. 2. perquam dura & difficilia quidem hæc videri, si verba spectentur ut sonant: at videtur ille, ut nonnulli alii Thomistæ, rectè sentire sed malè loqui, nihilque aliud velle, quàm DEVM etiam malas volitiones infallibiliter præordinare ad suum finem, salva omni arbitrii creati libertate. Vnde D. Caramuel in Theol. Fundamentali num. 29. & seqq. demonstrat, eum, etsi malè intellectus videatur durissimas habere sententias; tamen intellectum bene (hoc est eo sensu, quo ipse intelligi vult & præcipit) eas ipsas opiniones defendere, quas Molinistæ. Et quia hæc res videri plerisque mira & paradoxa possit, Theses desumptas à Schola Societatis probat easdem in terminis à Didaco Alvarez admitti. Sed de hac re infra explicatiùs & fusiùs. Quòd si plus velint cum Didaco suo reliqui juniores Thomistæ, ipsi viderint. Nobis certum est non sic Doctorem Angelicum sensisse, ut in ejus defensionem ostendit P. de S. Iosepho Fulienfis toto Tractatu de hoc argumento.

III. Docent, DEVM etiam imperare Satanæ & improbis hominibus, ut concipiant maleficia, eosque ad hoc inclinare, impellere, & etiam cogere. Amesius. Phrases istæ imperandi, impellendi & cogendi ad maleficia, à nostris non frequentantur, neque ut propria approbantur. Neque tamen nescius fuit Bellarminus,

istius-

istiusmodi phrasen commodè posse explicari: sic enim ipse-
met cap. 13. &c. Quod ad rem ipsam attinet, nihil aliud
volunt nostri, quàm quod Scholasticè docent Thomista:
DEVS motione prævia efficaciter applicat voluntatem
creatam, ut liberè & infallibiliter operetur, sicut etiam alias
applicat causas secundas ut naturaliter operentur. Alva-
rez Dp. 23. 9. Resp. Rectius & brevius cum Paræo
Amesius dixisset, hanc non esse amplius modernorum
Calvinistarum sententiam sed Calvinii, quam
verbis clarioribus expressit cum Zvinglio & Beza,
quàm ut ullius tergiversatione eludi queat.

IV. Docent etiam, DEVM operari in menti-
bus hominum impiorum, & per eos tanq. per sua
instrumenta facere omnia, quæ respectu hominum
dicuntur, & sunt verè peccata. Amesius. Quod ad
phrasen istas attinet, sunt ex Scriptura petita, à Bell. c. 13.
approbata. Sensus nostrorum non est alius quàm qui à Tho-
mistis approbatur: Hominis voluntas est quodam-
modo DEI instrumentum, non purum & merum,
sed liberum. Alvarez Diss. 68. 5. Resp. Alvarez
conceptis verbis eo loco docet, voluntatem huma-
nam malam esse tantum improprie & largo quo-
dam modo dictum instrumentum DEI respectu
actionis peccaminosæ. Calvinus autem longè ali-
ter, Homo, inquit, iusto DEI impulsu agit, quod sibi non
licet &c. & (multò magis quàm Bradwardinus
suprà aut Iansenitæ) concedit homini libertatem
afiniam, seu à coactione; aufert autem huma-
nam, quæ est à necessitate. Quod si Amesius Cal-
vino deserto ad partes Thomistarum concedit, be-
ne est, pax est hic.

V. Docent, ea quæ respectu hominum sunt
vera peccata, tametsi fiant DEO volente, definien-
te, imperante, cooperante, tamen respectu DEI non
esse peccata, sed opera bona, iusta, quia homines
mala intentione, DEVS autem bono consilio illa
omnia facit. Amesius. I. Pars antecedens discreta huius
propositionis, iam antè satis est explicata, & ex eadem
confe-

consequens est clara. Sed illa duo tamen non admittimus, *DEVM* scilicet peccatum facere quâ tate; & *DEI* ac hominis circa actum peccati concursum intentione tantum & consilio differre. Bradwardinus ante 300. annos ita docebat &c. Resp. Quid Amesius cum suis sociis admittat, vel non admittat, in quaestione hic non est; sed quid Calvinus, Zwinglius, Beza. An nonne hi aperte quintam hanc propositionem docuere locis à Bell. recitatis? Iam vero

§. 2.

Ex quinque istis propositionibus legitimè deductis Bell. hæc Corollaria.

I. Qui impellit, & cogit alium ad opus quodcunque faciendam, ejusdem operis primarius auctor est. Sed *DEVS*, ex adversariorum sententia, hoc facit in peccato. Ergo. Amesius. 1. *DEVS* cogit voluntatem: quæ si cogeretur, desineret esse voluntatem. Resp. 1. Frater cogi homines ad mandata divina præstanda, ait Calvin. l. 1. c. 17. §. 11. Malè ergo is locutus est & falsum asseruit, iudice Amesio. Resp. 2. Sed nihil hinc proficit, quia propositio illa vera est de voluntate humana suaviter & spontaneè necessitata ad peccaminosam actionem, adeoque totum argumentum firmum manet. Amesius. 2. Qui impellit aut movet alterum non moraliter suadendo, sed iniuste dirigendo ad liberè faciendum illud in quo peccat, & illud facit iure domini supremi in finem bonum, quem inde certo assequetur, ille non est auctor, sed ordinator peccati. Hoc autem totum est quod *DEVS* facit. Resp. Hic jam totam blasphemiam Calvinii profitetur, quàm antea tam cautè amoliri satagebat Amesius. Quis dubitet plus esse, directâ intentione actus peccaminosi physice necessitare miseram creaturam ad talem actum admittendum, quàm tantum moraliter suadendo eum inducere, relicta ei liberâ dissentienti potestate? Adde, contradictorios hîc implicari

termi-

terminos, cum fingitur intima & physica necessitate hominem ad liberè sic operandum d. rigi. Amesius.

3. Vel Bell. confundit opus, aut actum quò talis est, cum peccato, vel quatuor terminorum sophisma proponit. At verò communis est sententia Thomist. & Scholasticorum etiam reliquorum, actum peccati in quantum actus est, à DEO esse tanquam à causa: sed deficientiam & inordinationem actus esse à causa deficiente, non à DEO. Alvarez Dp. 24. Resp. Malitia formalis ab ipso materiali actu peccati, præscindi operâ intellectus potest, re ipsa non potest. Itaque omnis qui cum sufficiente advertentia ad Legem æternam hic & nunc opus tale vetantem operatur, sive sit prima, sive secunda causa, sive ex sancto, sive ex pravo fine, semper peccat, cum peccatum essentialiter aliud non sit quàm dictum, factum, cogitatum contra Legem DEI æternam. DEVM esse causam actus peccaminosi, materialiter spectati, fatemur omnes contra Durandum; minimè verò liberæ determinationis ad illicitum, cum præstet concursus indifferentem ex se, quod omni labe peccati vacat.

II. Corollarium. Opus quodcunque magis pertinet ad imperantem, quàm ad exequentem. Sed ex adversariorum sententia DEVS jubet Satanæ & impiis, ut maleficia concipiant &c. Amesius. 1. Si DEVS imperaret alicui actum, qui aliàs ex lege communi peccatum est illi cui extra ordinem imperaretur, non esset peccatum, nedum DEO. Contradictio est enim, ut idem actus eadem ratione esset & secundum & contra voluntatem DEI revelatam. Resp. Hoc quidem verè dicitur de actibus pravis, in quibus per dispensationem divinam potest auferri prohibitio, ut constat, de homicidio, fornicatione &c. At quid de actibus odii DEI, & omnibus præcisè contra dictamen conscientie admissis? In his certè dispensare nec DEVS potest, cum fieri nulla potentiâ queat, ut DEVS sit licitè contemptibilis:

Et

Et tamen omnes hi ab impiis elicit, ex imperio DEI eliciuntur juxta Calvinum. Est ergo in hoc patentissima & blasphemia & contradictio. Estque hæc impietas tanta, ut quamvis Calvinus eam aperè admittat, mitigare tamen Amesius maluerit imperium illud, & coactionem etiam seu necessitationem physicam interpretando *efficacem providentiam circa peccata*. Sed hoc est verba dare, ut per se patet.

III. Qui utitur instrumento, auctor est primarius ejus operis, quod ipse per instrumentum facit. Sed (juxta adversarios) impii dum peccant sunt instrumenta DEI. Ergo, Amesius. i. *Quatuor sunt termini. Opus enim quod DEVS per impios facit, quale, non est peccatum; sed iudicium iustum.* Resp. Hæc est patentissima & impiissima blasphemia. Quomodo enim non dico qualiscunque Christus, sed homo mentis compos credat, esse iustum iudicium, quod DEVS intimâ & physicâ necessitatione dirigat miseros mortales tanquam instrumenta ad blasphemias & DEI odium &c? Cætera quæ addit de instrumento libero, inania effugia sunt, cum constet ex supradictis, Calvinicam illam libertatem esse merè nominalem & asininam, non vero realem & humanam.

IV. Qui procurat, & quidem efficaciter, ut aliquis peccet, is ejus peccati verissimus auctor dici debet. Sed ita DEVS, juxta Calvin. E. Amesius. *Efficax procuratio est vel ordinationis tantum & gubernationis existentiam rei inferentis, vel etiam effectus rem suâ vi producentis. Priore sensu propositio est falsa; & assumptio posteriore.* Resp. Propositio priore sensu est verissima, cum gubernatio non tantum permittens & ordinans, sed etiam intendens directè (quantumvis ad ulteriorem bonum finem) imperans, necessitans ad actum intrinsecè malum, sine dubio sit flagitiosa. Quis sani cerebri de hoc dubitavit? In posteriori etiam sensu assumptionem esse veram. patet

patet ex proximè dictis. Quæ enim possit efficacior fingi procuratio criminis, quàm velle, prædefinire, intendere, imperare, necessitare physicè ad actum, cui indispensabiliter annexa sit culpa?

§. 3.

Evertuntur argumenta Calvinica.

I. *Varia sunt testimonia Scripturæ, quibus significatur, DEVM velle & decrevisse illa, quæ ab hominibus cum peccato fiunt. Gen. 4. 1. Act. 2. 23. & 4. 23. Resp. 1. In malis operibus sæpe accidit, ut actio sit mala, & passio bona. DEVS igitur voluit ac prædefinivit opera ista virtutum, summæ scil. patientiæ, quæ in passione consistunt, cum voluit ac prædefinivit, ut Ioseph venderetur, & Christus occideretur: opera autem mala vendentium & occidentium non voluit, nec prædefinivit, sed cum prævideret, ea infallibiliter ex nequitia & invidia illorum, absque sua intentione & prædefinitione obventura, ordinavit illa ipsa ad bonum patientium. Neque verò nos (ut sycophanticè affingit Amesius) opus virtutis in mera passione constituimus, qui pro certo habemus, requiri ad formalem Virtutis actum, ut intendatur formaliter ejus honestas; quod secus est in actu pravo. Admittimus quoque libenter, decretum tale præfiniens non tollere libertatem & laudem, cum supponat consensum conditionatè futurum. Insulitas verò & imperitia haud levis est dicere cum Amesio, quòd sicut in calefactione ex.gr. actio & passio sit unus motus; ita non esse realiter distinctas actiones, voluntatem sceleratam occidendi in Iudæis, & voluntatem patientissimè subeundi tormenta & necem in Christo. Quis dubitet præfiniri potuisse hanc, extrinsecus oblatà, minimè verò prædefinità illà? Certè ad hoc ut infallibiliter fieret, quod DEVS prædefinierat, ut scil. Ioseph venderetur,*

deretur, & Christus occideretur, satis erat DEVM prævidisse malas voluntates fratrum Ioseph, Iudæorum ac Pilati, & simul voluisse permittere, ut malæ illæ voluntates suo tempore patrarent, quod sceleratè conceperant. Amesius. Hac ratione 1. Infallibilitas divini decreti penderet ex fallibili voluntatis humana inclinatione. 2. Præscientiæ DEI certitudo extra DEVM suam primam causam & rationem haberet. 3. Christi mors distinctè non fuisset prædefinita, nisi ex occasione malitiæ eorum à quibus fuit crucifixus. Persuadeat hæc Bellarminus suis Dominicanis, 4. Matthæus de Rispoli. 1. 1. qu. 1. concl. 1. in fine sic argumentatur ex hoc responso. DEVS videt Petrum peccaturum infallibiliter, si in talibus occasionibus poneretur; & in talibus occasionibus ponit eum DEVS. Ergo DEVS est causa peccati Petri. Neque facile solvetur hoc argumentum, si concedatur Bell. principium: qui aliquo modo procurat peccatum, ille est auctor peccati. DEVS enim dum ponit hominem in talibus occasionibus, ex quibus peccaturum eum novit, & non in illis ex quibus eum peccato resistere voluisse videt, totum illud facit, quod (Bellarmini sententia) facere potest ad peccatum illius hominis procurandum. 5. Si DEVS ab æterno malas hominum voluntates distinctè & certò vidit, tum vidit eas prout entitatem aliquam habuerunt ab æterno, & proinde ut à voluntate ipsa DEI aliquo modo pendeant. Resp. 1. Infallibilitas divini decreti pendet à fallibili voluntatis humanæ determinatione non ut à causa, sed ut à termino: imò verius dicitur non pendere, sed terminari ad illum. Quid verò incongrui est, infallibilem DEI scientiam terminari necessario ad contingentes & liberos effectus infallibiliter? Resp. 2. Sicut scientia, & voluntas DEI nullam habet extra se causam, ita nec earum certitudo, quam essentialiter habet omnis cognitio & decretum, hoc ipso quod DEI sunt. Resp. 3. Nihilominus mors Christi potuit distinctè quoad om-

nes

nes ci
tes pr
DEV
petra
Evang
deant
rint!
git :
Non c
unive
natur
turus
cū
libus
homi
re on
est, qu
fallib
plum
etiam
tantu
exhib
te, a
larum

lum.
excit
ibid.
riali
pios
pote
totu
DE
futu
Crea

nēs circumstantias ipsum Christum concernentes prædefiniri: malitiam Iudæorum præsciebat DEVS infallibiliter in ijs circumstantiis ea perpetraturam in Christum, quæ eos patrasse ex Evangelio constat. Quid in sua via hîc respondeant Dominicani, nostrâ non interest: ipsi viderint! 4. Argumentum illud Rispolis non stringit: nexus ejus vix est telis araneorum firmior. Non omnis qui quovis modo (physicè tantum, ut universalis causa) concurrat ad hoc, ut Titius ponatur in occasione, in qua infallibiliter peccaturus est, censetur reus scandali: sed tunc solum, cum potest & tenetur impedire, ne ponatur in talibus occasionibus. Quod si hoc valet in quovis homine; quanto magis in DEO universali Rectore omnium agentium liberorum. Planè falsum est, quod ponere hominem in occasione lapsus infallibiliter eventuri idem sit quod procurare lapsum, ut supra ostensum. 5. Pendent sine dubio etiam malæ hominum Voluntates à DEO, sed tantum ut permittente, concursu indifferentem exhibente, ac ad majus bonum sapienter ordinante, absque intentione ulla vel prædefinitione illarum.

II. DEVS dicitur impium creasse ad diem malum. Prov. 16. fecisse vasa in contumeliam. Rom 9. & excitasse Pharaonem, ut ostenderet in ipso virtutem suam. ibid. Resp. DEVS creat impios non nisi materialiter, i. e. creat eos, quos videt futuros impios, ut eorum impietate utatur ad justitiam & potentiam suam manifestandam. Amesius. Hoc totum est, quod in hoc argumento probatum imus, DEVM creare illos, quos videt sua permissione impios futuros, ut eorum impietate ad suam gloriam utatur. Creat cum voluntate permittendi, ad certum aliquem finem

finem per peccata sic permissa consequendum. Dissensio est in ratione praevisionis tantum, de qua jam dictum est, quantum isle locus admittit. Resp. Damnationem decernere ob praevisa peccata, iustitiae est DEO dignissimae: sine praevisione autem peccatorum, damnatione decernere, iniustitiae videtur divinae benignitati non congruentis; quod tamen DEO affingit crudele dogma Calvini.

III. DEVS in Scripturis dicitur impellere homines ad ea, quae ipsis sunt peccata, & iis quasi instrumentis uti ad ea opera, quae sine peccato perfici nequeunt. 1. Sam. 14. 1. 2. Sam. 16. 10. 2. Reg. 11. 37. & 12. 15. 24. &c. Resp. DEVS non solum permittit impios agere multa mala; nec solum deserit pios, ut cogantur pati, quae ab impiis inferuntur; sed etiam praesidet ipsis voluntatibus malis, eosque regit, & gubernat, torquet & flectit, in ijs invisibiliter operando; ut licet vitio proprio mala sint, tamen à divina providentia ad unum potius quam ad aliud, non positive, sed permissive ordinentur. Amesius. *Ultima illa limitatio (permissive) non potest ad totam providentiam praesidendi, regendi, gubernandi, torquendi, flectendi referri sine manifesta contradictione.* Resp. Nulla, ne obscura quidem contradictio hic est, cum permissio praecise sit respectu actionis peccaminosae tantum; positiva autem immissio ex. gr. cogitationis bonae, quae malus male ad suum aliorumque perniciem utitur, nihil continet malitiae; imò eximiae bonitatis & sapientiae est, hunc ipsum abusum bonorum, quae mali sibi ipsis tantum nocent in anima, convertere in bonum electorum & DEI gloriam. Falsum etiam est, si DEVS hac ratione permissiva ordinet hominem ad unum malum potius quam ad aliud patrandum, tum ordinare eum positive ad peccatum. Nam licet sit aliquid peccati in uno malo, quod non est in alio; id tamen non DEO malum ad bonum ordinanti, sed homini ad malum propria sponte se praecipitanti imputatur; sicut cum quis homini ad ruinam

praei-

præcipiti hanc potius quam aliam ad ruinam aperit viam, non est ei auctor ruinæ, sed permissivè ordinat ejus ruinam, ut rectè agebat Hugo à S. Victore. Denique falsum est, quod supponit Amesius, (imò affingit dictis S. Thomæ & Bellarmini) *DEVM præbere occasionem peccandi in illum finem ut peccetur, & sic procurare peccatum.* Hæc blasphemia Calvinus est, quam directè S. Th. & Bell. à DEO amoluntur. Qui ad bonum bono fine invitatur, quem tamen ex propria perversitate videt ad scelus tale abusurum, non scandalizat, non peccat, cum ne is quidem censeatur scandalum activum admittere, qui parato ad peccandum graviter, persuadet ut potius leviter delinquat; uti Loth, offerendo Sodomitis filias, ne nefanda paderastiâ se inquinarent, non creditur peccasse.

IV. *DEVS dicitur corda hominum excæcare & indurare.* Resp. Non positivè, sed negativè, permitiendo scilicet, deferendo, non miserendo; sicut Sol abscessu suo obtenebrat aërem. Amesius. I. *Non est causa positivè, sed negativè, hoc nihil aliud est, quam non est causa, sed est causa, sine vi causandi: omnis enim vis causandi est positiva, non negativa.* Resp. Amesius *λογωμαχία* ventilat. Quis enim neget, dari suo modo causam, seu principium inducens privationem? Obduratio cordis & excœcatio mentis non magis exigit positivam causalitatem in DEO, quam in Sole actionem positivam aëris obtenebratio. Tam cœcitas mentis quam obduratio cordis potest esse diverso respectu & peccatum, & causa peccati, & poena peccati. Imperitè hinc infert Amesius: *Si induratio aut excœcatio est poena, tum pendet à DEO iudice non negativè, sed positivè eam ex iustitia volente & decernente.* Resp. malè confunditur sententia qua decernatur poena infligenda, ab ipsa poena quæ in mera negatione potest consistere. Illa semper est positivum quid, non verò hæc. Poena quæ Adami posteritas privata est gratia sanctificante, nihil positivum

tivum est, licet decretum de ea infligenda sit ipse actus DEI positivus: Porro, etsi hæc desertio, secundum morem loquendi Scripturæ, rectè significetur per vocabula actionem exprimentia, reverà tamen nulla intervenit actio DEI, sed actionis omisio. Accommodat enim se S Scriptura in modo loquendi vulgari, quod dicitur ex gr. etiam is, qui nec ipse occidit, nec iussit occidere, sed tantum permisit & deseruit, uti 2. Reg. 12. David Uriam dicitur occidisse. Frustra tamen hinc præsidium quærit suo errori, cum ait: *Cur ergo vexamur nos calumniis, cum rectum istum morem Scripturæ observamus?* Resp. Non calumniis vexantur Calvinici, sed iuste postulantur blasphemix, quod contra communem & verum sensum Patrum & Ecclesiæ (imò ipsius Scripturæ alibi se explicantis) non tantum permissivam, sed etiam positivam execrationem & obdurationem DEO affingant, dicendo eum prædefinire, physicè necessitare &c. ad scelera & reprobum sensum, quod innocentix divinæ nimum repugnat.

V. Si DEVS nullo modo lapsum decrevit & præordinavit, tum ambiguo sine hominem creavit Sed falsum hoc. Ergo & illud. Resp. neg. sequel. Majoris, quia ad gloriam Iustitiæ & Misericordiæ suæ manifestandam illum condidit. Creavit certè Adamum & totum genus humanum ad finem æternæ felicitatis consequendum, non quidem absoluto, sed conditionato decreto, si maneret in observantia mandatorum. Quia verò prævidit simul, illum in his quibus de facto positus est circumstantiis lapsurum, sed ex meritis Christi reparandum; duxit melius esse, è malis permissis majora bona elicere, quàm mala nulla permittere. Amesius. Præscientia rei futura, si sit certa, certam aliquam & immobilem causam penetrat & comprehendit, ob quam illa res futura est. Sed nulla talis fuit ab æterno præter DEI voluntatem & decretum. Hæc igitur præscientia voluntatem & de-

cretum

creatum DEI supponit Resp. Major est falsa, cum certissimum sit, præscientiam divinam de futuris liberis creaturarum nullam supponere causam proximam, immobilem & certam. Si enim sagacitas humana sæpe admodum verisimiliter de ejusmodi futuris liberis divinare potest; quidni DEVS infallibiliter omnia ejusmodi penetret & comprehendat? Hæc quippe certitudinem & infallibilitatem non ab objectis emendicat, sed essentialiter à seipso habet. Itaq; præscientiam infallibilem de odio DEI non præcedit decretum nisi permissivum; quod sufficit ut homo positus in manu consilii sui possit sponte libera cum concursu DEI indifferente eligere malum & non bonum. Quæ deinceps contra dictum Bellarmini [Quod DEVS cognitione simplicis intelligentiæ cognoverit, hominem si concederetur, peccaturum] disputat fuse Amesius, partim inscitia, partim sycophantiâ laborant. Vnum idemque objectum reale, (ut lapsus Adami) sub diverso statu & consideratione potest pertinere ad Scientiam simplicis intelligentiæ, Conditionatam & Visionis. Quis dubitet in priori signo rationis antequam concipitur decretum de Adamo creando, concipi ejus & productionem & producti lapsum possibilem; & etiam sub conditione futurum, si ponatur in ijs circumstantiis, in quibus de facto positus in tempore est? Vnde nec tantillum laxatur argumentum Bellarmini, quod Amesius ait *omnibus suis pedibus* laborare, nempe hoc: Priora sunt in DEO, quæ necessaria sunt, quàm quæ sunt libera. Sed cognitio possibilem & conditionatè futurorum (ut sic) est in DEO necessaria. Ergo est prior omni decreto libero, & quæ ad hoc sequitur scientiâ Visionis. Major est axioma à Theologis communiter receptum. Nec Minor negari potest absque injuria in divinam scientiam, ut constat ex 1. Reg. 13. de prodicione Davidis si maneret in Ceilan; & Matth. 11. de conversione

Sido-

Sidoniorum & Tyrriorum &c. Frustra hinc in subsidium vocat prædeterminantium Thomistarum dogma, de futuris conditionatis nullam habentibus determinatam entitatem & veritatem ante decretum divinæ voluntatis. Esto enim, non sint determinatæ in se vel in causa ejusmodi veritates obiectivæ contingentes, nec ulli enti existenti identificatæ; negari tamen nequit, eas omnes obiecti cognitioni divinæ infallibili, ut suo loco demonstrant Scholastici.

VI. *Provenit à DEI decreto, non à natura, quod omnes homines in Adamo peccaverint.* Resp. Pactum aliud DEI cum Adamo, ut innocens gratiam, lapsus transfunderet culpam originalem in posteros, non est causa privationis gratiæ in omnibus posteris Adami, sed ipse Adam, qui sciens & volens tali culpâ omni suæ posteritati nocuit. Nunquid si Rex vasallo vetaret, ne adversario suo suppetias ferat, alioqui nobilitatis privilegiis spoliandum se cum tota posteritate; nemo dicet Regem, sed solum vasallum esse & physicam & moralem causam, cuius ejus posteritas ad conditionem plebejorum dejecta sit? Verbo, nunquam Princeps ferens legem, ad gravis pœnæ comminatione eam sanciens dici potest causa, (saltem per se & propriè) cur Rei talem pœnam incurrant.

VII. *Homo non potest labi DEO invito, vel ignorante, vel otiosè spectante.* Ergo lapsus est DEO volente. Resp. Lapsus est DEO invito, sed inefficaciter, non ignorante, nec otiosè spectante, quia ex officio primæ causæ concursum indifferentem præstitit. Lapsus denique est DEO volente non impedire lapsus, sed permittere ob justas causas, ut scilicet majora bona inde eliceret eius Sapientissima Omnipotentia. Quid hinc subsidij pro Calvini Prædeterminatione, necessitatione physicâ &c. actus peccaminosi?

VIII. DEVS ab aeterno decrevit iustitiam & misericordiam suam manifestare. Ergo voluit aliquo modo ut peccatum existeret, sine quo ad istos fines non pervenisset. Resp. Illud velle aliquo modo, plus non importat, quàm velle permittere. Præscivit enim, solam permissionem sufficere.

IX. DEVS concurrit ad actionem illam efficiendam, qua homini peccatum est. Sic est, quis præter Pelag. & Durandum negat? Quid hinc inferis? Ergo DEVS est etiam causa peccati ut sic. Resp. Si hoc infert Amesius, jam asserit quod suprà negavit sub finem Thef. 8. cum Thomistis. Est verò mirandum, quâ fronte Amesius, postquàm summam retulit Bellarmini responsionem hanc [DEVS non efficit actionem illam ut causa particularis, sed ut causa universalis, præbens vim & influxum quendam indifferentem & communem ad illam actionem, & ad contrariam, qui à concursu causæ secundæ limitatur & determinatur:] mirum, inquam, est, quâ fronte Replicans Amesius dicat: *Novum illud commentum Iesuitarum, solidè refutatur à Thomistis, ut videre est apud Alvarez Dp. 21. quia facit providentiam DEI confusam, imperfectam, à creatura pendentem, ut ab ipsa perficiatur.* An non legit ipsa S. Thomæ dicta in eodem capite à Bellarmino recitata, quæ prope iisdem quibus Iesuitæ verbis hoc novum commentum tradunt. Nempe ex 1. 2. q. 80. a. 1. ad 3. hæc: *Dicendum, quòd DEVS est universale principium omnis interioris motus humani: sed quòd determinatur ad malum consilium voluntas humana, hoc directè quidem est ex voluntate humana, & à diabolo per modum persuadentis & appetibilia proponentis.* Et ib. qu. 10. a. 4. ait, *divinam motionem recipi in causis secundis iuxta earum dispositionem.* Et in q. 3. de Malo; a. 2. ait: *Attendendum est, quòd motus primi moventis non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, sed in unoquoque secundum proprium modum, & q. ead. a. 7. ad 13. ait: DEVM agere cum omnibus causis secundis, sed cum liberis*

ita agere, VT EAS NON DETERMINET AD VNUM, sed relinquat Determinationem in potestate liberi arbitrii. Denique l. 3. contra Gent. c. 66. dicit, causas secundas esse particulantes & determinantes actionem primi agentis. Vix sanè potuisset Doctor Angelicus hoc, quod in Bellarmino vocat Amesius novum commentum Iesuitarum, clarioribus verbis docere. Sunt ergo in hoc Iesuitæ genuini Doctoris Angelici discipuli. Perquàm falsum est, quod dicit & non probat Amesius, sic facere nos DEI providentiam confusam, imperfectam &c. Quasi verò non ad eam sufficiat prædefinitio omnium bonorum operum, malorum verò permissio, concursus indifferens & ordinatio. Quod ex Did. Alvarezio concursui, DEI generali indifferenti objicit argumentum, sexcenties protritum est; & hinc etiam à Bellarmino, tantò antequàm à Salpense Didaco, objiceretur, solutum. Concursus enim ille indifferens ad peccatum & virtutem tunc solum est peccaminosus, cum ille præbens concursum tenetur impedire malum, quod sciebat eventurum: DEVS autem non tenetur ad mala impedienda, quæ certò novit eventura, Tum quia summus provisor est: Tum quia potest & malis elicere bona: Tum quia æquum est, ut naturas conservet, neque eis denegat auxilium, sine quo operari non possunt: Tum denique quia si DEVS omnia mala impedire vellet, plurima mundo deessent, cum nihil ferè sit in rebus creatis, quo non aliqui abutantur. Ad hæc respondere Amesius debuisset, quæ maluit suorum dissimulare.

CAPVT TERTIVM.

De Peccato originali.

§. I.

Statu Controversiæ.

Amesius.